

9 Nieuwe media, natuurlijke brug tussen formeel en informeel leren

Hoe verrijkt een leerkracht zijn kennis en vaardigheden door informeel leren? Informeel leren kun je zien als het ongebonden zoeken naar informatie, oplossingen, ideeën en contacten, gewoon omdat jij het leuk vindt en omdat het jou helpt bij het uitoefenen van je vak. Voor de leerkrachten van nu zijn er oneindig veel mogelijkheden om vanuit de passie voor hun vak hun kennis te verdiepen en uit te breiden. In de digitale en in de papieren wereld ligt de informatie voor het oprapen. Naast boeken en websites heb je tal van kennisplatforms, ideeënplatforms zoals Pinterest, er zijn onderwijsblogs die je kunt volgen, Twitter en noem maar op. Door creatief en innovatief met al deze informatie om te gaan, maak je jezelf eigenaar van je eigen leerproces en creëer je je eigen onderwijs.

Rhizomatic Learning

Een term die dit leerproces aardig weergeeft, is Rhizomatic Learning, geïntroduceerd door Dave Cormier. Een Rhizome is een wortelstok, je gaat alle kanten op om aan je informatie te komen. Deze manier van leren kan enorm verrijkend zijn. Niet alleen voor jezelf, maar ook voor de leerlingen. Want jij bepaalt op basis van je behoefte zelf wat je wilt leren, je verplaatst je in je leerlingen en kijkt wat zij daar aan kunnen hebben, je gaat op onderzoek uit om antwoorden te vinden en werkt aan een doel, namelijk dat je het beste wilt voor de leerlingen. En dat is waar het in dit vak uiteindelijk om gaat.

Het leuke van informeel leren is, dat je dingen tegenkomt die je van te voren niet had bedacht. Een voorbeeld hiervan is het volgende. Een leerkracht zit op Twitter en komt een tweet tegen van een voor

hem onbekende docente. Die vertelt dat zij samen met de kinderen aan het eind van de dag een tweet schrijft met wat het belangrijkste was dat ze die dag geleerd hadden. Een onverwacht en inspirerend idee waar deze leerkracht zelf ook mee aan de slag kan. Dergelijke voorbeelden kan elke leerkracht vinden door bijvoorbeeld @edutopia te volgen.

Formeel naast informeel

Formeel en informeel leren bestaan naast elkaar. Dat wat je informeel geleerd hebt, wil je vaak ook delen met anderen. Informeel delen doe je in de wandelgangen of bij de koffie. Daar vertel je bijvoorbeeld dat je hebt gelezen over een nieuwe aanpak en dat je die gaat uitproberen. Maar het kan ook gebeuren dat je datgene wat je in vrijheid hebt geleerd, wat meer richting wilt geven. Dat je bijvoorbeeld voor jezelf of voor de school doelen wilt formuleren, of dat je in een aantal bijeenkomsten de nieuwe kennis met je collega's wilt delen. Of dat je onderdeel wilt gaan uitmaken van een leergemeenschap waar je met gelijkgestemden kennis wilt uitwisselen via internet. Een leergemeenschap vind je bijvoorbeeld bij Massive Open Online Courses (MOOC). Dit zijn vrij toegankelijke, meestal gratis digitale cursussen, waarbij je met een bescheiden sturing met elkaar leert via een universiteit of instelling. Maar je kunt ook zelf een leergemeenschap creëren met je eigen collega's of met collega's van andere scholen. Door je kennis via een structuur te delen, maak je het informele weer wat formeler. Een ander voorbeeld betreft in sommige gevallen de uitvoering in de praktijk. Je kunt bijvoorbeeld heel veel informatie vinden over het bewerkstelligen van gedragsverandering bij kinderen en er zo veel over

leren. Maar als je daar in de klas mee aan de slag wilt, helpt het wel als je ondersteuning krijgt van een collega leerkracht of een begeleider. Ook hier vul je het informeel geleerde aan met een iets formelere vorm. In deze voorbeelden herken je ook het Blended learning: aan de ene kant heb je altijd de (digitale) informatie, aan de andere kant het menselijke contact.

Leuk en belangrijk

Informeel leren is toekomstbestendig. Een leven lang leren wordt steeds vaker genoemd als essentiële voorwaarde om je vak uit te kunnen oefenen en om bij te blijven in deze snel veranderende samenleving. Natuurlijk blijft de formele scholing bestaan, maar steeds vaker zullen mensen hun kennis aanvullen via

de informele weg, aansluitend bij wat zij nodig hebben en wat zij leuk en belangrijk vinden.

Doolhof van informatie

Informele leerders zijn nieuwsgierige leerders. Zij willen nieuwe dingen leren en uitproberen. Maar dat vereist ook de nodige vaardigheden. Om niet te verdwalen in het doolhof van informatie moet je duidelijk kunnen afbakenen wat je zoekt. Dat is een vorm van zelfregulatie. Je moet je, zeker als je informeel leert, samen met anderen, kunnen verdiepen in de wereld van die ander, ofwel perspectief nemen. Samen leren met anderen doet uiteraard ook een beroep op je vaardigheden om samen te werken. En je moet in staat zijn om kritisch te denken en kritische vragen te stellen, ofwel informeel leren vereist denkkraft. In onze visie zijn de genoemde vaardigheden: zelfregulatie, perspectief nemen, denkkraft en samenwerken de kernvaardigheden van het leren in de 21e eeuw. Niet alleen voor de leerkrachten, maar ook voor de leerlingen.

Als leerkracht ben jij een model voor de kinderen. Als jij laat zien dat zelf graag leert, dat je dingen opzoekt en uitprobeert, dat je met passie en creativiteit met je vak bezig bent, draag je dit ook over aan de kinderen. Ook zij moeten leren zelf leervragen te formuleren, op onderzoek uit te gaan, samen te werken en kritisch na te denken. Dan is het heel belangrijk dat ze daarbij een goed en creatief voorbeeld voor ogen hebben. Zien leren doet leren!

*Robert Jacobs en Lisette Ligtendag (CED-Groep).
Meer informatie over dit onderwerp: Lisette Ligtendag, l. Ligtendag@cedgroep.nl*